

รายงานการสำรวจ ทำทะเบียน และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ

วัดโคก อ.เมือง จ.เพชรบุรี

ระหว่างวันที่ 3 – 5 สิงหาคม 2565

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

การสำรวจเอกสารโบราณในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตกเป็นหนึ่งในโครงการสำรวจวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง พ.ศ. 2541 การสำรวจครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครปฐม สมุทรสงคราม ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

พ.ศ. 2555 โครงการฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยมีแผนจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ เพื่อให้บริการข้อมูลเอกสารโบราณออนไลน์ จึงต้องแสวงหาข้อมูลเอกสารโบราณเพิ่มเติม แต่ด้วยความจำกัดเรื่องงบประมาณและจำนวนบุคลากรของโครงการฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ ทำให้ยังไม่สามารถจัดทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณได้ตั้งแต่ครั้งนั้น

เมื่อ 3-5 สิงหาคม 2565 ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่จากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย นายดอกรัก พยัคศรี (นักวิชาการคลังข้อมูล) นางสาวนิสา เชยกลิ่น (ผู้ช่วยนักวิชาการ) นายสมศักดิ์ แก้วนุช (เจ้าหน้าที่สนับสนุนวิชาการ) และนายศุภกรานต์ พุ่มพฤษ์ (นักผลิตสื่อ) เดินทางไปยังวัดโคก จังหวัดเพชรบุรี เพื่อทำทะเบียน และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 หลังจากที่เคยมาสำรวจและทำสำเนาดิจิทัลไปแล้ว

วัดโคก จังหวัดเพชรบุรี เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งอยู่ในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ส่วนที่มาของชื่อวัดสันนิษฐานว่ามาจากลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งของวัด ด้วยทางด้านทิศตะวันออกของวัดมีแม่น้ำคลองกระแซงไหลผ่าน เมื่อเข้าหน้าน้ำ น้ำจะท่วมวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ แต่น้ำไม่ท่วมวัดนี้ เพราะเป็นที่สูง จึงให้ชื่อว่า "วัดโคก"¹

เอกสารโบราณของวัดโคก จ.เพชรบุรี พบว่าเอกสารโบราณประเภทใบลาน จะเป็นใบลานก้อม (ใบลานที่มีขนาดเล็กกว่าใบลานปกติ) จารด้วยอักษรไทย อยู่ในหมวดเวชศาสตร์ และหมวดธรรมคดี ประมาณ 20 ผูก ส่วนเอกสารโบราณประเภทสมุดไทย จะเป็นสมุดไทยดำ สมุดไทยขาว เขียนด้วยอักษรขอมไทย และอักษรไทย อยู่ในหลายหมวดทั้งโหราศาสตร์ โสยศาสตร์ กฎหมาย และวรรณกรรม แต่น่าเสียดายที่สมุดไทยส่วนใหญ่ไม่ครบฉบับ

¹ [https://th.wikipedia.org/wiki/วัดโคก_\(จังหวัดเพชรบุรี\)](https://th.wikipedia.org/wiki/วัดโคก_(จังหวัดเพชรบุรี))

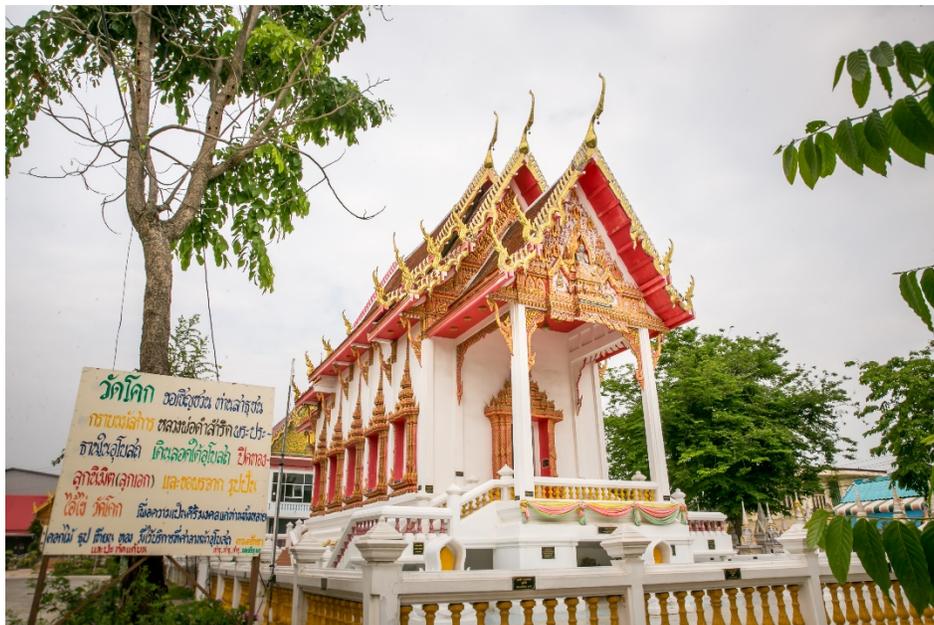
เนื้อหาบางส่วนขาดหายไปบ้าง หรือแยกส่วนกันบ้าง ซึ่งบางเรื่องสามารถต่อกันจนเป็นฉบับที่สมบูรณ์ขึ้น คณะสำรวจได้จัดทำทะเบียนเอกสารโบราณลงในแบบบันทึกข้อมูล ทำความสะอาดเอกสารโบราณตามกรรมวิธีที่เหมาะสม ถ่ายภาพทำสำเนาดิจิทัล ทำป้ายชื่อกำกับเอกสารโบราณ และห่อคัมภีร์ ดังรายชื่อต่อไปนี้

ที่	รหัส	ชื่อเรื่อง	ประเภท	อักษร
1	PBI001-056	คัมภีร์ครุฑรักษา	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
2	PBI001-057	คัมภีร์ครุฑรักษา	สมุดไทยขาว	ไทย
3	PBI001-058	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ไทย
4	PBI001-059	ตำรายันต์	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
5	PBI001-060	จินตามณี	สมุดไทยขาว	ไทย
6	PBI001-061	จินตามณี	สมุดไทยขาว	ไทย
7	PBI001-062	วรรณคดีไม่ทราบชื่อเรื่อง	สมุดไทยขาว	ไทย
8	PBI001-063	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ไทย
9	PBI001-064	พระรัตนสุตตวณฺณา	ใบลาน	ขอมไทย, ขอมหัวดี
10	PBI001-065	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ไทย
11	PBI001-066	ตำราไสยศาสตร์	สมุดไทยดำ	ขอมไทย, ไทย
12	PBI001-067	ตำราแปรธาตุ	สมุดไทยดำ	ขอมไทย, ไทย
13	PBI001-068	ตำรายาและธรรมคดี	สมุดไทยขาว	ไทย
14	PBI001-069	ตำราโหราศาสตร์	สมุดไทยขาว	ไทย
15	PBI001-070	ตำราไสยศาสตร์และโหราศาสตร์	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
16	PBI001-071	ธรรมคดี	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
17	PBI001-072	ตำรายาผี	สมุดไทยขาว	ไทย
18	PBI001-073	ตำราแปรธาตุ	สมุดไทยดำ	ไทย
19	PBI001-074	พระคาถา 4 ตัว	สมุดไทยดำ	ขอมไทย, ไทย
20	PBI001-075	ตำราโหราศาสตร์และตำรายา	สมุดไทยดำ	ขอมไทย, ไทย
21	PBI001-076	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ขอมไทย, ไทย
22	PBI001-077	คาถาไล่เสนียด	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
23	PBI001-078	นาคสมพงษ์	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
24	PBI001-079	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย
25	PBI001-080	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ขอมไทย, ไทย

ที่	รหัส	ชื่อเรื่อง	ประเภท	อักษร
26	PBI001-081	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ขอมไทย, ไทย

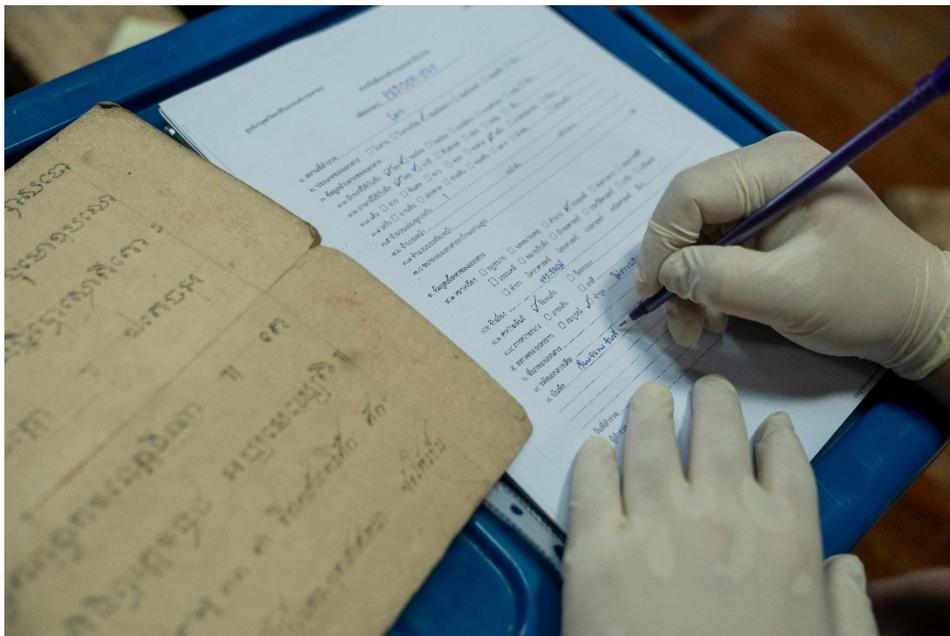
ศาลาการเปรียญวัดโคก

อุโบสถวัดโคก

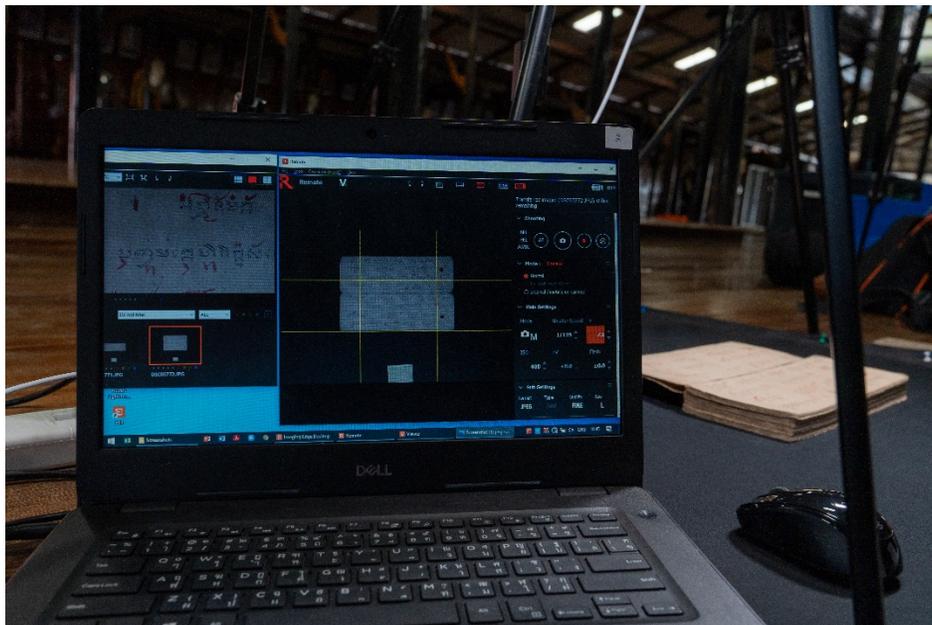
สำรวจเนื้อหา

ทำทะเบียนเอกสารโบราณ

ถ่ายภาพเพื่อทำสำเนาดิจิทัล

ถ่ายภาพเพื่อทำสำเนาดิจิทัล

เอกสารโบราณที่ทำป้ายกำกับชื่อแล้ว

ห่อด้วยผ้าดิบจัดเก็บเอกสารโบราณ

เมื่อได้สำรวจ ทำทะเบียน และสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณของวัดโคกเรียบร้อยแล้ว ทางคณะสำรวจได้จัดเก็บด้วยการห่อผ้าเพื่อป้องกันฝุ่นละออง คณะสำรวจได้จัดหากล่องพลาสติกมาจัดเก็บเอกสารโบราณไม่ให้โดนน้ำฝน หรือแมลงมากัดแทะ และหมั่นตรวจสอบสภาพเอกสารโบราณอย่างน้อย 3-6 เดือนครั้ง

คณะสำรวจได้ทำทะเบียน และถ่ายภาพสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณทั้งประเภทใบลานและสมุดไทย รวมทั้งสิ้น 81 รายการ ส่วนใหญ่เป็นตำรายา รองลงมาคือโหราศาสตร์ ธรรมคดี ไสยศาสตร์ และวรรณคดี ลดหล่นกันลงไป ส่วนเอกสารโบราณบางส่วนที่ผลัดจากฉบับ เป็นชิ้นย่อย ไม่สามารถทำสำเนาดิจิทัลได้ก็มีตมรวมกันเอาไว้ และเขียนกำกับว่าไม่ทำสำเนาดิจิทัล คณะสำรวจได้ทำการส่งมอบเอกสารโบราณที่จัดการเรียบร้อยแล้วให้แก่วัดโคก โดยมีพระสรศักดิ์ จันทโร เป็นตัวแทนรับมอบ เนื่องจากพระครูใบฎีกา สะพรั่ง สุทถญาโณ เจ้าอาวาสวัดโคกอาหารไม่สะดวกมารับมอบเอกสารโบราณเหล่านี้เอง ส่วนไฟล์ภาพสำเนาดิจิทัลนั้นเมื่อจัดการข้อมูลรูปแบบดิจิทัลเรียบร้อยแล้วจึงจะนำมามอบให้อีกครั้ง และนำขึ้นเว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป

ส่งมอบเอกสารโบราณที่ทำสำเนาดิจิทัลเรียบร้อยแล้ว

นิสา เชยกลิ่น สรุปรายงาน

ศุภกรานต์ พุ่มพฤษย์ ถ่ายภาพ